

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET NJEŽIĆ I ŠTIMAC protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 29823/13)

PRESUDA

STRASBOURG

9. travnja 2015.

Ova presuda postaje konačna pod okolnostima navedenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Nježić i Štimac protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Elisabeth Steiner, *predsjednica*,

Khanlar Hajiyeu,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *suci*,

te André Wampach, *zamjenik tajnika*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 17. ožujka 2015. godine

donosi sljedeću presudu koja je usvojena ovog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 29823/13) protiv Republike Hrvatske koji su dvije hrvatske državljanke gđa Marija Nježić i gđa Ana Štimac (podnositeljice zahtjeva) podnijele Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija) dana 11. travnja 2013. godine.

2. Podnositeljice zahtjeva zastupao je g. K. Kraus, odvjetnik iz Zagreba. Hrvatsku Vladu (Vlada) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Podnositeljice zahtjeva posebice su navele da, protivno postupovnom zahtjevu iz članka 2. Konvencije, nije došlo do odgovarajućeg odgovora nacionalnih tijela na ubojstvo njihovih bliskih rođaka.

4. Dana 5. rujna 2013. Vlada je obaviještena o prigovoru o postupovnom aspektu članka 2. Konvencije, a ostatak je zahtjeva proglašen nedopuštenim.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositeljice zahtjeva rođene su 1956. odnosno 1957. godine i žive u Zagrebu.

6. Dana 16. listopada 1991. gospićka je policija saznala da je sedam civila ubijeno taj dan u selu Bukovac. Članovi Hrvatske vojske koji su ih pronašli prenijeli su njihova tijela na patološki odjel Doma zdravlja Gospić. Dva tijela identificirana su kao roditelji podnositeljica zahtjeva, Mile i Ana Pocrnić, dok je treće tijelo identificirano kao njihova baka, Marija Pocrnić. Istražni je sudac Županijskog suda u Gospiću obaviješten o ubojstvima.

Istražni je sudac odlučio da nije moguće provesti očevid zbog opasnosti od daljnjih napada neidentificiranih osoba iz Široke Kule.

7. Istoga je dana patolog obavio obdukciju tijela i sastavio izvješće o obdukciji. Utvrdio je da su roditelji i baka podnositeljica zahtjeva usmrćeni hicima.

8. Dana 28. prosinca 1991. gospićka je policija podnijela kaznenu prijavu Županijskom državnom odvjetništvu u Gospiću protiv nepoznatih osoba zbog optužbi za ubojstvo sedam stanovnika sela Bukovac dana 16. listopada 1991., uključujući roditelje podnositeljica zahtjeva, Mileta i Ane Pocrnić, i njihove bake, Marije Pocrnić.

9. Dana 11. rujna 1992. gospićka je policija obavila obavijesni razgovor s I. P.-om, koji je u dotično vrijeme živio u Podlapači, selu u blizini Bukovca. Na neutvrđeni datum u prosincu 1991. tri člana srpskih paravojnih snaga, M. B., R. Š. i J. G., zapucali su na njega, no on je uspio pobjeći u šumu. Dok je posjećivao jednog susjeda dana 26. listopada 1991., sreo je B. i Č. koji su rekli da su ubili neke ljude u Bukovcu. Kada mu je policija pokazala fotografije nekolicine članova srpskih paravojnih snaga, prepoznao je B. G. i Č. B. kao osobe B. i Č. koje je sreo u kući svog susjeda.

10. Dana 14. rujna 1992. policija je obavila obavijesni razgovor s braćom P. J. i I. J. P. J. je rekao da je sreo B. G., Č. B. i još jednu osobu u zatvoru u Kninu. Kada je pitao B. G.-a zašto je u zatvoru, on mu je rekao da je ubio nekoliko civila u Korenici. No, I. J. i P. J. mislili su da se to nije dogodilo u Korenici nego u jednom od hrvatskih sela u blizini Ličkog Osika.

11. Dana 15. rujna 1992. gospićka je policija poslala izvješće Vojnom tužiteljstvu u Karlovcu u kojem se navodi da bi B. G. i Č. B. mogli biti počinitelji ubojstva u Bukovcu.

12. Neposredno prije vojne akcije hrvatske vojske Oluja, koja je započela 4. kolovoza 1995., velika većina srpskih paravojnih snaga pobjegla je iz Hrvatske, prvenstveno u Bosnu, a u nekim slučajevima potom i u Srbiju.

13. Godine 1996. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda uspostavilo je Prijelaznu upravu Ujedinjenih naroda za Istočnu Slavoniju, Baranju i zapadni Srijem (UNTAES). Dana 15. siječnja 1998. prestao je mandat UNTAES-a i počeo je prijenos vlasti na hrvatska tijela.

14. Dana 19. ožujka 1996. druga podnositeljica zahtjeva predala je policiji pismo koje joj je poslao rođak D. P.

15. Godine 2001. policija je obavila obavijesni razgovor s drugom podnositeljicom zahtjeva.

16. Dana 23. kolovoza 2001. Služba za zaštitu ustavnog poretka poslala je izvješće Ministarstvu pravosuđa i Županijskom državnom odvjetništvu u Gospiću o ubojstvu roditelja i bake podnositeljica zahtjeva koje su navodno počinili članovi srpskih paravojnih snaga. U izvješću se navodi da jedine preživjele osobe koje imaju informacije o ubojstvima jesu D. P. i J. P. koji

žive u Kanadi. Priloženo je i pismo od 19. ožujka 1996. koje je sastavio D. P. kao i pismo koje su sastavili D. P. i njegov otac J. P. na neutvrđeni datum i poslali Službi za zaštitu ustavnog poretka. D. P. je tvrdio da je 16. listopada 1991. skupina članova srpskih paravojnih snaga iz Široke Kule došla u njihovo selo, Bukovac, i ubila nekoliko osoba. Kao osobe koje je osobno poznao naveo je sljedeće: D. L., M. Su., M. O., D. V., M. Se., Bo. K., Da. M., N. M., Du. M., Br. K., Ma. U., S. G., Mi. U. i T. G. Otvoreno je imenovao zapovjednike različitih formacija tih snaga: P. R., M. O., S. Č. ili Đ., Mi. Se. i M. K. Jedino su preživjeli on i njegovi roditelji. Odvedeni su iz Bukovca u zatvor u Korenici. Njegova je majka umrla u međuvremenu, a on i njegov otac J. P. emigrirali su u Kanadu nakon rata.

17. Dana 1. listopada 2001. Županijsko državno odvjetništvo u Gospiću podnijelo je zahtjev za istragom Županijskom sudu u Gospiću i zatražilo je saslušanje D. P. -a i J. P.-a u svojstvu svjedoka.

18. Dana 15. siječnja 2004. policija je obavila obavijesne razgovore s bivšim članovima srpskih paravojnih snaga, S. Đ. i D. S., u bolnici Zatvora u Zagrebu. S. Đ. je rekao da je formacija srpskih paravojnih snaga pod zapovjedništvom Mi. S.-a i D. L.-a provodila „akcije”, između ostaloga, na području Bukovca. Imenovao je nekoliko članova te formacije. D. S. je opisao različite akcije u kojima su članovi srpskih paravojnih snaga ubijali civile u hrvatskim selima na širem području Široke Kule i Ličkog Osika, uključujući Bukovac, no nije imao saznanja o ubojstvu rođaka podnositeljica zahtjeva.

19. Dana 23. siječnja 2004. policija je obavila obavijesni razgovor s B. Č.-om, također bivšim članom srpskih paravojnih snaga, koji je opisao različite akcije u kojima su članovi srpskih paravojnih snaga ubijali civile u hrvatskim selima na širem području Široke Kule i Ličkog Osika, uključujući Bukovac, no nije imao saznanja o ubojstvu rođaka podnositeljica zahtjeva.

20. Dana 2. svibnja 2006. istražni sudac Županijskog suda u Gospiću postavio je upit Županijskom državnom odvjetništvu u Gospiću ustraje li i dalje na obavijesnim razgovorima s D. P.-om i J. P.-om s obzirom na to da „nije sigurno” koja je njihova adresa. Dana 29. lipnja 2006. istražni sudac zatražio je adresu D. P.-a i J. P.-a od Protuobavještajne agencije u Gospiću. Dana 9. kolovoza 2006. Centar je istražnom sucu predao adresu D. P.-a i J. P.-a u Kanadi.

21. Dana 16. rujna 2008. Služba ratnih zločina Ministarstva unutarnjih poslova poslala je detaljno izvješće o mogućim počiniteljima Policijskoj upravi ličko-senjskoj.

22. Dana 16. srpnja 2010. Županijsko državno odvjetništvo u Gospiću poslalo je Državnom odvjetništvu izvješće o ubojstvu sedam civila u Bukovcu 1991. godine. Županijski sud u Gospiću obavijestio ih je da je kanadsko Ministarstvo pravosuđa tri puta pozvalo D. P.-a i J. P.-a da daju svoje iskaze, što su oni odbili uz objašnjenje da su već predali svoje

pismene iskaze. To se gotovo sigurno odnosilo na pismo njihovim rođacima u Hrvatskoj i pismo poslano Službi za zaštitu ustavnog poretka.

23. Dana 14. rujna 2010. istražni sudac Županijskog suda u Gospiću saslušao je M. Č.-a koji je potvrdio da su članovi srpskih paravojskih snaga 1991. godine zarobili D. P.-a. O ubojstvu sedam osoba u Bukovcu saznao je od određenog I. K.-a koji je u međuvremenu preminuo.

24. Dana 24. listopada 2011. policija je obavila obavijesni razgovor s M. P.-om, I. J.-om i P. J.-om. M. P. nije imao važnih saznanja o ubojstvu civila u Bukovcu. I. J. i P. J. ponovili su svoje ranije iskaze (vidjeti prethodni stavak 10.).

25. Dana 25. listopada 2011. policija je ponovno obavila obavijesni razgovor s I. P.-om koji je ponovio svoj iskaz od 11. rujna 1992. (vidjeti prethodni stavak 9.). Istoga je dana policija obavila obavijesni razgovor s N. P.-om, susjedom I. P.-a, koji je priznao da su ga B. G. i Č. B. posjetili 1991. godine, no rekao je da nisu spomenuli ubojstvo civila u Bukovcu.

26. Dana 26. listopada 2011. policija je otkrila da je sud u Beogradu u ožujku 2011. osudio B. G.-a i Č. B.-a na dvanaest godina zatvora zbog ratnih zločina povezanih s ubojstvom R.-ove obitelji u Ličkom Osiku u Hrvatskoj.

27. Godine 2011. policija je ponovno obavila obavijesni razgovor s drugom podnositeljicom zahtjeva.

28. Dana 20. siječnja 2011. policija je obavila obavijesni razgovor s D. M.-om, jednim od hrvatskih vojnika koji su pronašli tijela u Bukovcu. On nije imao važnih saznanja o ubojstvu civila u Bukovcu.

29. Dana 21. siječnja 2011. policija je obavila obavijesni razgovor s B. Č.-om, bivšim članom srpskih paravojskih snaga. Ponovio je svoj raniji iskaz (vidjeti prethodni stavak 19.).

30. Dana 22. kolovoza 2011. Ured Interpola u Beogradu obavijestio je Ured Interpola u Zagrebu da je jedan od osumnjičenika, D. V., pritvoren u istražni zatvor zbog drugog kaznenog postupka. U međuvremenu, on je postao srpski državljanin.

31. Dana 2. veljače 2012. Policijska uprava ličko-senjska poslala je izvješće Županijskom državnom odvjetništvu u Karlovcu kojima ga je obavijestila da su preminule dvije osobe spomenute u D. P.-ovu pismu (vidjeti prethodni stavak 14.), točnije D. L. i M. S. Priloženo je izvješće koje je sastavio M. Š., član srpskih paravojskih snaga. U njemu je navedeno da su 16. listopada 1991. „ubili sedam osoba”. Također je priložen popis članova paravojskih snaga s područja Teslingrada.

32. Dana 21. rujna 2012. Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci poslalo je kaznenu prijavu protiv B. G.-a i Č. B.-a srpskom Tužiteljstvu za ratne zločine i zatražilo ga adresu osumnjičenika M. Š.-a, navodeći da ga trebalo ispitati o izvješću koje je navodno sastavio o događajima koji su se odvijali 16. listopada 1991. u Bukovcu.

33. Dana 28. siječnja 2013. Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci prosljedilo je Policijskoj upravi ličko-senjskoj izvješće o obavijesnim razgovorima s B. G.-om, Č. B.-om i M. Š.-om koje su obavila srpska tijela. Porekli su bilo kakvo sudjelovanje u ubojstvu rođaka podnositeljica zahtjeva.

34. Između 21. veljače i 5. ožujka 2013. Policijska uprava ličko-senjska obavila je obavijesni razgovor s P. J.-om, I. J.-om, D. P.-om, M. P.-om, I. P.-om i N. P.-om; M. P. i D.P. nisu imali važnih saznanja o ubojstvu rođaka podnositeljica zahtjeva. Ostali su ponovili svoje ranije izvještaje.

35. Dana 27. veljače i 8. ožujka 2013. Policijska uprava ličko-senjska poslala je Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci izvješće u kojem navodi popis osumnjičenih počinitelja ubojstava u Bukovcu na dan 16. listopada 1991. Četvero je preminulo, četrnaest se preselilo u Srbiju, troje u Sjedinjene Američke Države, a o dvoje nije bilo nikakvih značajnih saznanja.

36. Dana 15. ožujka 2013. Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci poslalo je srpskom Tužiteljstvu za ratne zločine izvješće od 8. ožujka 2013. i zatražilo ga da ispita osumnjičenike koji žive u Srbiji.

37. U travnju 2013. policija je saznala da je jedan od osumnjičenika, I. S., preminuo.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I IZVJEŠĆA

A. Hrvatska

1. Ustav

38. Članak 21. Ustava (Narodne novine br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000 i 28/2001) glasi kako slijedi:

„Svako ljudsko biće ima pravo na život.

(...)”

2. Krivični zakon

39. Člankom 34. Krivičnog zakona (Narodne novine br. 25/1977, 50/1978, 25/1984, 52/1987, 43/1989, 8/1990, 8/1991 i 53/1991) za ubojstvo se propisuje kazna zatvora od najmanje pet godina. Teško ubojstvo kažnjavalo se kaznom zatvora do dvadeset godina.

40. Člankom 120. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (Narodne novine br. 53/1991, 39/1992 i 91/1992) za ratne zločine protiv civilnog stanovništva propisuje se kazna zatvora od najmanje pet godina ili od dvadeset godina.

3. *Zakon o kaznenom postupku*

41. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002) glase:

Članak 174. stavak 2.

„(...) da može odlučiti hoće li zahtijevati provođenje istrage (...) državni će odvjetnik (...) zahtijevati od redarstvenih vlasti da prikupe potrebne obavijesti i poduzmu druge mjere radi otkrivanja [dotičnog] kaznenog djela i počinitelja (...)”

Članak 177.

„Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti, redarstvene vlasti dužne su poduzeti potrebne mjere da se pronađe počinitelj kaznenog djela (...) te da prikupe sve obavijesti koje bi mogle biti od koristi za uspješno vođenje kaznenog postupka.”

Članak 187.

„(1) Istraga se pokreće protiv određene osobe kad postoji osnovana sumnja da je počinila kazneno djelo.

(2) U istrazi će se prikupiti dokazi i podaci koji su potrebni da bi se moglo odlučiti hoće li se podignuti optužnica ili obustaviti postupak (...)”

4. *Državno odvjetništvo*

42. U izvješću o radu Državnog odvjetništva u 2012. godini, koje je podneseno Saboru u rujnu 2013., navodi se da je u razdoblju od 1991. godine do 31. prosinca 2012. prijavljeno 13 749 žrtava rata u Hrvatskoj, od kojih je 5 979 ubijeno. Hrvatska su tijela do sada otvorila istrage protiv 3 436 navodna počinitelja. Doneseno je 557 osuda za zločine povezane s ratom.

5. *Sporazum o suradnji u progonu počinitelja kaznenih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida*

43. Dana 13. listopada 2006. Tužiteljstvo za ratne zločine Republike Srbije i Državno odvjetništvo Republike Hrvatske sklopili su prethodno navedeni sporazum. On obuhvaća suradnju na području prikupljanja dokaza, informacija i dokumenata.

B. Srbija

1. *Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine iz 2003.*

44. Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine (objavljen u Službenom glasniku Republike Srbije br. 67/2003, izmjene i dopune objavljene u Službenom glasniku Republike

Srbije br. 135/04, 61/2005, 101/2007 i 104/2009) stupio je na snagu 9. srpnja 2003. Tim su zakonom uspostavljeni Tužiteljstvo za ratne zločine, posebna pritvorska jedinica za ratne zločine i službe za ratne zločine u sklopu Višeg suda u Beogradu i Žalbenog suda u Beogradu. Oni imaju nadležnost nad ozbiljnim povredama međunarodnog humanitarnog prava izvršenima bilo gdje na području bivše Jugoslavije neovisno o nacionalnosti žrtava ili počinitelja.

2. Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima iz 2009.

45. Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima iz 2009. (objavljen u Službenom glasniku Republike Srbije br. 20/2009) stupio je na snagu 27. ožujka 2009. Člankom 16. zakona propisano je da se srpski državljani ne mogu izručiti. Tim su zakonom ukinute odgovarajuće odredbe Zakona o kaznenom postupku iz 2001. (objavljen u Službenom listu Savezne Republike Jugoslavije br. 70/2001, izmjene i dopune objavljene u Službenom listu Savezne Republike Jugoslavije br. 68/2002 i Službenom glasniku Republike Srbije br. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 49/2007, 20/2009 i 72/2009) koji je bio na snazi između 28. ožujka 2002. i 27. ožujka 2009.

PRAVO

NAVODNA POVREDA ČLANKA 2. KONVENCIJE

46. Podnositeljice zahtjeva prigovorile su da državna tijela nisu poduzela odgovarajuće i prikladne korake za istraživanje smrti članova njihove uže obitelji i za privođenje počinitelja pravdi. Pozvale su se na članak 2. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:

- (a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;
- (b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;
- (c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom."

A. Dopuštenost

1. Tvrđnje stranaka

47. Vlada je smatrala da podnositeljice zahtjeva nisu iscrpile sva dostupna domaća pravna sredstva. Tvrđila je da su podnositeljice zahtjeva mogle podnijeti prigovor protiv pojedinačnih policijskih službenika ili zaposlenika Državnog odvjetništva koji su bili odgovorni za istragu smrti njihovih rođaka. Takav prigovor doveo bi do pokretanja disciplinskog postupka. U pogledu zaštite od navodnog nezakonitog postupanja domaćih tijela Vlada je istaknula da su podnositeljice zahtjeva mogle od države tražiti naknadu štete u skladu sa Zakonom o sustavu državne uprave. Vlada je tvrdila da je Sud utvrdio u predmetu *D. J. protiv Hrvatske* (br. 42418/10, 24. srpnja 2012.) da je takva kombinacija pravnih sredstava djelotvorna.

48. Nadalje je tvrdila da je zahtjev podnesen Sudu nakon isteka šestomjesečnog roka jer se podnositeljice zahtjeva nisu raspitivale o napretku istrage i nisu reagirale na kašnjenja u istrazi.

49. Podnositeljice zahtjeva tvrdile su da su iscrpile sva dostupna pravna sredstva i da je druga podnositeljica zahtjeva bila ta koja je tijelima predala pismo koje je primila od D. P.-a s imenima navodnih počinitelja. Usto su tvrdile da su poštovale šestomjesečni rok.

2. Ocjena Suda

(a) Neiscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

50. Sud se već bavio istim prigovorima o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava u drugim predmetima protiv Hrvatske i odbio ih je (vidjeti *Jelić protiv Hrvatske*, br. 57856/11, stavci 59. – 67., 12. lipnja 2014.). Sud ne vidi razloge zbog kojih bi odstupio od tih zaključaka u ovom predmetu.

51. Iz toga slijedi da se Vladin prigovor mora odbiti.

(b) Poštovanje šestomjesečnog roka

52. Sud primjećuje da je u mnoštvo predmeta o tekućim istragama o smrtima rođaka podnositelja zahtjeva ispitivao vremensko razdoblje od trenutka kada je podnositelj zahtjeva mogao ili trebao početi sumnjati u djelotvornost pravnog sredstva i njegov utjecaj na šestomjesečni rok propisan člankom 35. stavkom 1. Konvencije (vidjeti *Şükran Aydın i ostali protiv Turske* (odl.), br. 46231/99, 26. svibnja 2005.; *Elsanova protiv Rusije* (odl.), br. 57952/00, 15. studenog 2005.; i *Narin protiv Turske*, br. 18907/02, stavak 50., 15. prosinca 2009.). Utvrđivanje je li podnositelj zahtjeva u danom predmetu ispunio kriterije dopuštenosti ovisit će o okolnostima predmeta i drugim čimbenicima kao što su ustrajnost i interes podnositelja zahtjeva kao i prikladnost dotične istrage (vidjeti *Narin*, prethodno citirano, stavak 43.). Sud je utvrdio da će nedjelotvornost istrage biti očitija u predmetima nasilne smrti; zahtijevana hitnost u takvim

slučajevima mogla bi prisiliti podnositelja zahtjeva da predmet podnese Sudu u Strasbourgu unutar nekoliko mjeseci ili, ovisno o okolnostima, najviše nekoliko godina nakon događaja (vidjeti *Varnava i ostali protiv Turske* [VV], br. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 i 16073/90, stavak 158., ECHR 2009).

53. Kao što je vidljivo iz prethodno navedene sudske prakse, u svrhu ocjene datuma od kojeg počinje šestomjesečni rok Sud se suzdržao od navođenja specifičnog razdoblja za utvrđivanje trenutka u kojem je istraga postala nedjelotvorna. Utvrđivanje tog trenutka od strane Suda ovisi od okolnostima svakog pojedinog slučaja, kao i drugim čimbenicima kao što su interes i ustrajnost koju su pokazali podnositelji zahtjeva kao i prikladnosti dotične istrage.

54. U ovom predmetu Sud primjećuje da je istraga smrti rođaka podnositeljica zahtjeva počela 1991. godine i da je još uvijek u tijeku. Godine 2013. policija je i dalje uzimala izjave svjedoka i pokušavala otkriti adrese mogućih osumnjičenika i drugih svjedoka. Stoga se ne može reći da je šestomjesečni rok istekao u bilo kojem trenutku između 5. studenog 1997. i datuma kada je ovaj zahtjev podnesen Sudu, odnosno 11. travnja 2013. Iz toga slijedi da su podnositeljice zahtjeva poštovale šestomjesečni rok.

(c) Zaključci o dopuštenosti

55. Sud primjećuje da prigovori na temelju postupovnog aspekta članka 2. Konvencije nisu očigledno neosnovani u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije. Dalje primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

56. Podnositeljice zahtjeva tvrdile su da istraga ubojstva njihovih bliskih rođaka nije bila djelotvorna. Posebice su naglasile da nije proveden očevit odmah nakon ubojstva. Nadalje, iako su imena osumnjičenika otkrivena u pismu koje je drugoj podnositeljici zahtjeva poslao D. P. i koje je ona predala državnim tijelima, nije izdan nijedan nalog za uhićenje tih osoba. Stoga istraga nije donijela opipljive rezultate.

57. Vlada je tvrdila da su nacionalna tijela ispunila svoju postupovnu obvezu iz članka 2. Konvencije.

58. Nakon proglašenja nezavisnosti Hrvatske državni se aparat sastojao od mnoštva mladih i neiskusnih službenika koji se nisu znali nositi s tim ozbiljnim problemima.

59. Jedna od bitnih značajki istraga ratnih zločina bio je manjak materijalnih dokaza, a progon je uvelike ovisio o iskazima svjedoka. No

svjedoci su često nevoljko davali iskaze zbog straha od odmazde. U ovom su predmetu dva glavna svjedoka odbila dati iskaz.

60. Zbog ratnih aktivnosti na dotičnom području nakon ubojstava se nije mogao provesti očevid. Osobe identificirane kao mogući osumnjičeni živjeli su u Srbiji, a hrvatska su tijela u tom pogledu surađivala sa svojim pandanima u Srbiji.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

61. Sud ponavlja da se članak 2. smatra jednim od temeljnih odredbi Konvencije. U njega su ugrađene temeljne vrijednosti demokratskih društava od kojih se sastoji Vijeće Europe. Cilj i svrha Konvencije kao instrumenta za zaštitu ljudskih bića iziskuju takvo tumačenje i primjenu članka 2. koji osiguravaju praktičnost i djelotvornost zaštita koje on pruža (vidjeti, među mnogim drugim izvorima prava, *Anguelova protiv Bugarske*, br. 38361/97, stavak 109., ECHR 2002IV).

62. Obveza zaštite prava na život iz članka 2. Konvencije, zajedno s općom obvezom države iz članka 1. Konvencije da "osigura svakoj osobi pod [svojom] jurisdikcijom prava i slobode određene Konvencijom", također podrazumijeva da treba postojati neki oblik djelotvorne službene istrage kada su pojedinci ubijeni korištenjem sile (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *McCann i ostali*, naprijed citirano, § 161., i predmet *Kaya protiv Turske*, 19. veljače 1998., § 86., *Izješća* 1998-I). Bitna svrha takve istrage jest osigurati djelotvornu primjenu domaćih zakona kojima je zaštićeno pravo na život i, u predmetima koji se tiču državnih službenika ili tijela, osigurati njihovu odgovornost za smrti do kojih dođe pod njihovom odgovornošću. Takva istraga mora biti temeljita, neovisna, dostupna obitelji žrtve, provedena uz razumnu ažurnost i brzinu, djelotvorna u smislu da može dovesti do utvrđivanja je li sila koja je korištena u tim slučajevima u danim okolnostima bila opravdana ili ne ili je na drugi način bila nezakonita i treba omogućiti dovoljan element javnog nadzora nad istragom ili njezinim rezultatima (vidi predmet *Hugh Jordan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 24746/94, §§ 105.-09., ESLJP 2001-III (izvadci); predmet *Douglas-Williams protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odluka), br. 56413/00, 8. siječnja 2002.; predmet *Esmukhambetov i dr. protiv Rusije*, br. 23445/03, §§ 115.-18., 29. ožujka 2011.; i predmet *Umarova i dr. protiv Rusije*, br. 25654/08, §§ 84.-88., 31. srpnja 2012.).

63. Obveza postaje aktivna prvenstveno nakon nasilnih ili sumnjivih smrti, a u normalnom tijeku događaja kontradiktorni kazneni postupak pred nezavisnim i nepristranim sucem trebao bi moći pružiti najbolju moguću zaštitu u postupku utvrđivanja činjeničnog stanja i kaznene odgovornosti. Međutim, ne postoji pravo da se postigne progon ili osuda (vidjeti *Szula protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 18727/06, 4. siječnja 2007., i

Gürtekin i ostali protiv Cipra (odl.), br. 60441/13 et al., stavak 20., 11. ožujka 2014.) pa činjenica da istraga nije donijela konkretne rezultate ili je završila samo ograničenim rezultatima ne ukazuje na to da je u njoj bilo nedostataka. Riječ je isključivo o obvezi sredstava, a ne rezultata (*Avşar protiv Turske*, br. 25657/94, stavak 394., ECHR 2001VII (izvaci)).

64. Čak i kada su se događaji odvijali u daljoj prošlosti, moguće je doći do novih saznanja kojima se ponovno aktivira obveza provođenja istrage, primjerice ako izađu na vidjelo novootkriveni dokazi (vidjeti *Brecknell protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 32457/04, stavci 73.–75., 27. studenog 2007.; *Hackett protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 4698/04, 10. svibnja 2005.; i *Gasyak i ostali protiv Turske*, br. 27872/03, 13. listopada 2009.). Opseg ponovno aktivirane obveze provođenja istrage ovisit će o prirodi navodnih novih dokaza ili saznanja. Može se ograničiti na provjeru pouzdanosti novih dokaza. Tijela mogu legitimno uzeti u obzir mogućnost pokretanja novog kaznenog progona u tako kasnoj fazi. Zbog protoka vremena stupanj hitnosti može se smanjiti; vjerojatno će izostati neposrednost potrebnih istražnih koraka nakon događaja (vidjeti *Brecknell*, prethodno citirano, stavci 79. – 81.). Standard hitnosti u takvim povijesnim slučajevima znatno je drugačiji od standarda primjenjivog kod svježih događaja u kojima je vrijeme često ključno za očuvanje ključnih dokaza na mjestu događaja i ispitivanju svjedoka dok im je pamćenje još uvijek svježije i detaljno (vidjeti *Palić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 4704/04, stavak 70., 15. veljače 2011. o složenim situacijama nakon sukoba; *Emin i ostali protiv Cipra* (odl.), br. 59623/08 et al., 3. travnja 2012.; i *Gürtekin i ostali*, prethodno citirano, stavak 21.).

(b) Primjena ovih načela na ovaj predmet

65. Budući da nema naznaka da istraga nestanka i smrti rođaka podnositeljica zahtjeva nije bila nezavisna, Sud prelazi na pitanje njezine djelotvornosti.

66. Sud prvo primjećuje da je policija slijedila brojne tragove u ovom predmetu, postavljala upite službenim tijelima, ažurirala izvještaje svjedoka i rođaka preminulih osoba, tražila svjedoke u selima u kojima su tijela pronađena ili koja su prijavljena kao mjesto događaja i istraživala što je najbolje mogla imena mogućih osumnjičenika koja su svjedoci spomenuli. Naravno, s obzirom na protek više od dvadeset godina od događaja u međuvremenu su preminuli neki od mogućih osumnjičenika. Također se treba primijetiti da su tijela pronašla i ispitala sve osobe koje su imenovane kao osobe koje su sudjelovale u događajima, no svi su porekli svoje sudjelovanje u bilo kakvim nezakonitim djelima (vidjeti prethodne stavke 18., 19., 29. i 33.).

67. Podnositeljice zahtjeva tvrdile su da istraga unatoč tome nije bila djelotvorna. One su izričito prigovorile da nije proveden očevid odmah nakon što su ubijeni njihovi rođaci. No, ubojstva rođaka podnositeljica

zahtjeva dogodila su se u listopadu 1991., a Konvencija je stupila na snagu u Hrvatskoj 5. studenog 1997. godine. Sud stoga ne može ispitati nedostatke istrage koja se odvijala prije tog datuma.

68. Podnositeljice zahtjeva nadalje su prigovorile da hrvatska tijela nisu izdala naloge za uhićenje osumnjičenika navedenih u D. P.-ovim pismima. Sud primjećuje da su hrvatska tijela uslijed tih pisama poduzela različite istražne korake, što uključuje i to da su zatražila srpska tijela da im pomognu u istrazi ispitivanjem dostupnih osumnjičenika i provjerom adresa drugih osumnjičenika (vidjeti prethodne stavke 32. i 36.), no nisu mogla potkrijepiti informacije navedene u pismima bilo kakvim drugim dokazima. Upitno je mogu li informacije navedene u pismima same po sebi poslužiti kao temelj za izdavanje naloga za uhićenje. Sud nadalje primjećuje da većina osoba koje su imenovane kao počinitelji žive u Srbiji. Osobe koje su postale srpski državljani ne mogu se izručiti (vidjeti prethodni stavak 44.), no Hrvatska se ne može smatrati odgovornom za to. Sud također smatra da nije potrebno ispitati nameće li Konvencija Hrvatskoj obvezu da zatraži od Srbije da provede postupak u ovom predmetu s obzirom na to da su podnositeljice zahtjeva same mogle prijaviti ovaj predmet srpskom Tužiteljstvu za ratne zločine koje je nadležno u takvim ozbiljnim povredama međunarodnog humanitarnog prava izvršenima bilo gdje na području bivše Jugoslavije (vidjeti prethodni stavak 44.). Nadalje, podnositeljice zahtjeva mogu podnijeti zahtjev protiv Srbije ako smatraju da su žrtve povrede prava iz Konvencije koju je počinila Srbija (usporediti *Palić*, prethodno citirano, stavak 65.).

69. Čini se da je glavni prigovor podnositeljica zahtjeva taj da istraga nije dovela do nikakvog progona. Sud razumije da je vrlo frustrirajuće za podnositeljice zahtjeva to što su mogući osumnjičenici imenovani, no nisu poduzeti daljnji koraci. Međutim, članak 2. ne može se tumačiti kao da nameće tijelima zahtjev da pokrenu progon neovisno o dostupnim dokazima. Sud u tom pogledu primjećuje da dva jedina očevica ubojstva rođaka podnositeljica zahtjeva žive u Kanadi i da su odbili dati iskaze jer bi trebala biti dovoljna dva pisma koja su poslali drugoj podnositeljici zahtjeva, njihovoj bliskoj rođakinji, i tijelima (vidjeti prethodne stavke 16. i 22.). Nije jasno postoje li drugi dokazi, osim navedenih dvaju pisama, na koje se može osloniti da se identificiraju žive osobe koje su sudjelovale u djelima koje su dovele do smrti rođaka podnositeljica zahtjeva. Kao što je Sud utvrdio u brojnim prilikama, postupovna obveza iz članka 2. nije obveza rezultata nego obveza sredstava. Ono što je važno jest činjenica da su domaća tijela učinila sve što se od njih moglo razumno očekivati u okolnostima ovog predmeta (vidjeti prethodni stavak 68.).

70. U pogledu obveze brzine Sud je svjestan da su istraga i progon ratnih zločina osjetljiv i težak zadatak za zemlju koja je bila u ratu i također prihvaća da su tijekom rata i na početku razdoblja nezavisnosti državna tijela bila suočena s teškom situacijom koja je otežana činjenicom da su

počinitelji zločina koji su predmetom ovog zahtjeva bili članovi srpskih paravojskih snaga koji su pobjegli iz Hrvatske u kolovozu 1997. i sada većinom žive u Srbiji.

71. Sud nadalje primjećuje da je Hrvatska proglasila nezavisnost 8. listopada 1991. i da su sve vojne operacije završile u kolovozu 1995. godine. U siječnju 1998. prestao je mandat UNTAES-a i počeo je prijenos vlasti na hrvatska tijela (vidjeti prethodni stavak 13.). Sud prihvaća da se prepreke u istrazi ubojstava tijekom rata i poslijeratne obnove mogu pripisati općoj situaciji u Hrvatskoj, državi koja je tek proglasila nezavisnost i izašla iz rata te kojoj je trebalo vremena da organizira svoj državni aparat i da njezini službenici steknu iskustvo (usporediti *Palić*, prethodno citirano, stavak 70.):

72. Sud također priznaje da tijela za kazneni progon nisu ostala pasivna i da su znatni naponi uloženi u progon ratnih zločina. Stoga su do 31. prosinca 2012. tijela za kazneni progon otvorila istrage protiv ukupno 3 436 navodnih počinitelja, a doneseno je 557 osuda (vidjeti prethodni stavak 42.).

73. Sud utvrđuje da, uzimajući u obzir posebne okolnosti u Hrvatskoj u poslijeratnom razdoblju i velikom broju predmeta povezanih s ratnim zločinima pred lokalnim sudovima, nema pokazatelja da je tijekom istrage došlo do povrede minimalnog standarda koji se zahtijeva člankom 2. (usporediti *Palić*, prethodno citirano, stavak 71.; *Gürtekin i ostali*, prethodno citirano, stavak 32.; *Mujkanović i ostali protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 47063/08 et al., stavak 42., 3. lipnja 2014.; *Fazlić i ostali protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 66758/09 et al., stavak 40., 3. lipnja 2014.; i *Šeremet protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 29620/05, stavak 38., 8. srpnja 2014.).

74. Zaključno, Sud smatra da ne postoje dokazi koji potkrjepljuju tvrdnje podnositeljica zahtjeva o tome da državna tijela nisu ispravno istražila smrt preminulih osoba ili da su na neki način štitili osobe odgovorne za njih. Pokazalo se da istragom nije došlo do povrede minimalnog standarda koji se zahtijeva člankom 2. Iz toga slijedi da nije došlo do povrede te odredbe.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *Presuđuje* da nije došlo do povrede članka 2. Konvencije.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 9. travnja 2015. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

André Wampach
Zamjenik tajnika

Elisabeth Steiner
Predsjednica

Prevela: Prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72460496524

